

КОНСТИТУИРАНЕ, СЪСТАВ И ПРАВОМОЩИЯ НА КОМИСИЯТА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА

Елена Недялкова¹

Резюме: Статията представя правната регламентация относно конституирането, състава и правомощията на Комисията за противодействие на корупцията. Изследвана е и процедурата по предла-

гането, подбора за допустимост и избора на членовете на Комисията от Народното събрание.

Ключови думи: Комисия за противодействие на корупцията, корупция

Законът за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ) е приет от 44-то народно събрание (НС) на 12 януари 2018 г. и въвежда нов регламент на обществените отношения, свързан с превенцията и противодействието на корупцията, конфликта на интереси и отнемането на незаконно придобитото имущество (НПИ).

През октомври 2023 г. бе обнародвано ново наименование на ЗПКОНПИ, а именно: Закон за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗОНПИ)², успоредно с което се обнародва и новият Закон за противодействие на корупцията (ЗПК)³. Тази законодателна промяна доведе до множество изменения, допълнения и отмяна в разпоредбите на ЗОНПИ, съответно транспонирани и в ЗПК.

Мерките за противодействие на корупцията бяха отменени от ЗОНПИ и уредени в ЗПК само по отношение на корупционни прояви от лица, заемащи публични длъжности. ЗПК също регламентира условията и реда за установяване на конфликт на интереси, както и за установяване на несъответствие в декларираното имущество от лица, заемащи публични длъжности (чл. 1 от ЗОНПИ и ЗПК).⁴

¹ Главен асистент, д-р, департамент „Право“, Нов български университет; ел. поща: enedialkova@nbu.bg.

² ЗОНПИ – с последно изм. и доп. ДВ, бр. 41 от 10.05.2024 г., в сила от 10.05.2024 г.

³ Промененото наименование на ЗПКОНПИ и новият ЗПК бяха обнародвани в един и същи брой – 84 на ДВ от 2023 г., и влязоха в сила незабавно от същата дата – 6.10.2023 г. Последващите изменения и допълнения в ЗПК са обнародвани в бр. 13 от 13.02.2024 г., в сила от 13.02.2024 г.

⁴ Недялкова, Е. (2024). Нормативна основа на противодействието срещу корупцията и отнемането на незаконно придобитото имущество. *Юридическо списание на НБУ* [онлайн], бр. 1, 66 [прегледан на 5.05.2025]. Достъпен на: <https://law.nbu.bg/bg/juridichesko-spisanie-na-nov-bylgarski-universitet>.

Статутът и функциите на Комисията за противодействие на корупцията, (наричана по-нататък КПК, или „Комисията“), статутът на нейните служители, правомощията на органите ѝ, както и взаимодействието ѝ с други държавни органи и международното сътрудничество са уредени съответно в разпоредбите на чл. 1, т. 4 и 5 от ЗПК.

Съгласно чл. 7, ал. 1 – ал. 3 от ЗПК, КПК представлява независим, специализиран, постоянно действащ държавен орган, който осъществява политиката по превенция и противодействие на корупцията и установяване на конфликт на интереси по смисъла на закона. Комисията като правен субект е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище в гр. София. Нейният бюджет се съставя, изпълнява и отчита по реда на Закона за публичните финанси (ЗПФ).⁵

Като колективен орган КПК се състои от трима членове и се председателства на ротационен принцип за по две години от всеки един от тях. Редът на председателстването се определя посредством жребий между членовете на Комисията при самото им встъпване в длъжност.

Членовете на Комисията се избират от НС с мнозинство 2/3 от всички народни представители, като при всеки избор се сформира специална, нарочна Номинационна комисия, съставена от петима независими членове: по един представител, предложен от Върховния касационен съд (ВКС), Висшия адвокатски съвет (ВАС), Министерството на правосъдието (МП), омбудсмана на Република България (РБ) и от Сметната палата. Петимата членове на нарочната Номинационна комисия трябва да отговорят на същите изисквания, поставени и пред всеки член на КПК.⁶ Постоянната комисия на НС, отговаряща за противодействието на корупцията, обявява състава и приема правилата за работа на Номинационната комисия, която следва да се запознае с професионалните и нравствени качества на всеки един от кандидатите за член на КПК. При възникнала необходимост, посредством свое решение, тя би могла да събира и допълнителна информация, както и да изисква допълнителни документи от кандидатстващите лица. Номинационната комисия разглежда мотивираните предложения за членове на Комисията, които са представени от дадени народни представители или от юридически лица с нестопанска цел в обществена полза. Същата комисия извършва подбора за допустимост и след изчерпването на публичната процедура за изслушване и обсъждане представя своя доклад на постоянната комисия на НС, отговаряща за противодействието на корупцията (чл. 8, ал. 1 – ал. 4 от ЗПК).⁷

Докладът на Номинационната комисия трябва да бъде изготвен подробно и мотивирано. С него се предлагат за обсъждане кандидатурите за членове на Комисията в ресорната парламентарна комисия по въпросите за превенция и противодействие на корупцията. Становището на доклада, с което се представят кандидатите, е изготвено след тяхното изслушване, както и след препоръчителното им оценяване, осъществено въз основа на следните заключения:

- относно изпълнението на законовите изисквания за заемане на длъжността;
- относно нравствените и професионални качества на кандидатите, както и тяхната квалификация и опит;

⁵ ЗПФ – обнародван в ДВ, бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 98 от 17.11.2020 г., в сила от 17.11.2020 г.

⁶ Изискванията, на които трябва да отговаря всеки член на КПК, са регламентирани в разпоредбата на чл. 10 от ЗПК.

⁷ Съгласно чл. 9, ал. 6 от ЗПК: юридическите лица с нестопанска цел в обществена полза, както и отделни висши училища и научни организации биха могли да представят на комисията, която подготвя избора, становища за съответния кандидат, включващи и въпроси, които да му бъдат поставяни, но не по-късно от седем дни преди неговото изслушване. Не се допускат за разглеждане анонимни становища и сигнали.

– относно специфичните им качества, подготовка и мотивация за заемане на съответната длъжност и

– писмената концепция, представена от всеки кандидат.

Докладът, както и пълният стенографски протокол от проведеното открито заседание за изслушване на кандидатите пред Номинационната комисия се публикуват на интернет страницата на НС с изключение на конкретни данни, съставляващи класифицирана информация, както и на чувствителни лични данни за съответното лице (чл. 9, ал. 5; ал. 9 и 10 от ЗПК).

Предложенията за членове на Комисията се внасят в НС не по-рано от три и не по-късно от два месеца преди изтичането на мандата на Комисията и се публикуват на неговата интернет страница в срок до два работни дни от получаването им. Публикуват се също и името и мотивите на лицето, предложило съответния кандидат, както и следните приложения документи:

– подробни писмени мотиви относно професионалните и нравствени качества на кандидатите;

– документи, които доказват спазването на всички изисквания за заемане на длъжността;

– подробна професионална биография и

– писменото съгласие на всеки от кандидатите.⁸

В седемдневен срок от публикуването на кандидатурите на интернет страницата на НС всеки кандидат представя на комисията, подготвяща избора, своята писмена концепция за работата като член на Комисията, както и декларации относно несъвместимост⁹, имущество и интереси по ЗПК. Всички концепции и декларации се публикуват на интернет страницата на НС в срок до три работни дни от изтичането на седемдневния срок за представянето им.

Комисията за разкриване на документите и обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност (ДС) и разузнавателните служби на Българската народна армия (БНА) осъществява проверка относно всеки кандидат за установяване и евентуално обявяване на принадлежността към ДС и разузнавателните служби на БНА. Резултатите от проверката се публикуват на нейната интернет страница (чл. 9, ал. 1 – ал. 7 от ЗПК).¹⁰

⁸ Публикуването на посочените предложения и документи задължително се извършва в съответствие с изискванията на:

– Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД) – обнародван в ДВ, бр. 1 от 4.01.2002 г., в сила от 1.01.2002 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 70 от 20.08.2024 г., в сила от датата, определена в Решение на Съвета на Европейския съюз (СЕС) за приемането на еврото от РБ, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), и Регламент на Съвета на Европейския съюз (РСЕС), приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от ДФЕС, както и на

– Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ) – обнародван в ДВ, бр. 45 от 30.04.2002 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 13 от 13.02.2024 г., в сила от датата, посочена в Решение на СЕС за приемането на еврото от РБ.

⁹ „Несъвместимостта“ по смисъла на §1, т. 4 от Допълнителните разпоредби (ДР) на ЗПК представлява заемането на друга длъжност или извършването на дейност, която съгласно Конституцията на РБ (КРБ) или закон е несъвместима с положението на лицето като заемащо публична длъжност.

¹⁰ Комисия за разкриване на документите и обявяване на принадлежност на български граждани към ДС и разузнавателните служби на БНА (КРДОПБГДСРСБНА) [онлайн] [прегледан на 5.05.2025]. Достъпен на: <https://www.comdos.bg/>.

Нейната ръководна нормативна основа се съдържа в:

– Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (ЗДРДОПБГДСРСБНА) – обнародван в ДВ, бр. 102 от 19.12.2006 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 88 от 20.10.2023 г., в сила от

Изискванията за членство в Комисията са свързани с избор на дееспособни български граждани, които нямат друго гражданство и:

- притежават високи професионални и нравствени качества;
- имат висше юридическо образование и придобита юридическа правоспособност или висше икономическо образование;
- придобили са минимум седемгодишен юридически стаж или седем години стаж в службите за сигурност и за обществен ред;
- не са осъждани за извършено престъпление, независимо от реабилитацията;
- не са освобождавани от наказателна отговорност за умишлено престъпление;
- не са наказвани с лишаване от правото да заемат определена държавна длъжност или да упражняват определена професия или дейност;
- нямат изискуеми публични задължения, надвишаващи размера на минималната работна заплата;
- не са били членове на ръководен или контролен орган на политическа партия през последните пет години;
- не са били народни представители, членове на Европейския парламент, избран от РБ, членове на Министерския съвет (МС) или не са заемали длъжност в политическия кабинет на орган на изпълнителната власт през последните пет години.

Посочените по-горе обстоятелства биват установявани служебно.

Относно несъвместимостта членовете на Комисията не могат да:

- заемат длъжност в държавни или общински органи;
- упражняват търговска дейност;
- бъдат съдружници, управители или да участват в надзорни, управителни или контролни органи на търговско дружество, кооперация, държавно предприятие или юридическо лице с нестопанска цел;
- получават възнаграждение за извършване на всякакви дейности по договор или по служебно правоотношение с държавна или обществена организация, с търговско дружество, кооперация или юридическо лице с нестопанска цел, физическо лице или едноличен търговец, освен за научна и преподавателска дейност или за упражняване на авторски права;
- упражняват свободна професия или друга платена професионална дейност;
- членуват в политически партии, коалиции или организации с политически цели;
- извършват политически или други дейности, които засягат тяхната независимост.¹¹

При наличие на несъвместимост, свързана с някои от изброените по-горе дейности, членства и длъжности, съответният избран член на Комисията е длъжен в месечен срок от избирането си да предприеме необходимите действия за отстраняване на несъвместимостта.

Членовете на Комисията не могат да бъдат свързани помежду си лица. Техният мандат е шестгодишен – започва да тече от датата на встъпването им в длъжност, към който момент са задължени да подпишат декларация за политически неутралитет. Членовете имат право само на един мандат и осъществяват дейността си, докато бъде конституиран новият състав на Комисията (чл. 8, ал. 5; чл. 10, ал. 1 – ал. 5, ал. 7 и 8 от ЗПК).

22.10.2024 г. и в

– Резолюцията на Европейския парламент от 2.04.2009 г. относно Европейската съвест и тоталитаризма.

¹¹ Директорът на специализираната дирекция „Противодействие на корупцията“ (СДПК) трябва да отговаря на същите изисквания за заемане на длъжността „Член на Комисията“, както и за неговата несъвместимост – по чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от ЗПК.

Правомощия на Комисията за противодействие на корупцията

Основната правна регламентация се съдържа в разпоредбите на чл. 13, ал. 1 – ал. 5 от ЗПК, според които Комисията:

- осъществява държавната политика по превенция на корупцията;
- организира и ръководи дейността си;
- извършва дейности, свързани с превенцията, предотвратяването, разкриването и разследването на корупционни престъпления чрез събиране, анализиране и проверка на сведения при или по повод информация за прояви на корупция от лица, заемащи публични длъжности;¹²
- назначава директорите на дирекции и техните заместници; разследващите инспектори; инспекторите, осъществяващи оперативно-издирвателна дейност, както и лицата, работещи по служебно и трудово правоотношение – изменя и прекратява техните правоотношения;
- подпомага и обезпечава дейността на разследващите инспектори от специализирана дирекция „Противодействие на корупцията“ (чл. 15, ал. 1, т. 1 от ЗПК);
- осъществява контрола и взема решенията относно извършваните проверки и анализа на декларации за имущество и интереси на лицата, заемащи публични длъжности;
- установява наличието на конфликт на интереси между лица, заемащи публични длъжности;¹³
- изслушва или изисква предоставяне на информация във връзка с проверките, свързани с установяване на конфликт на интереси;
- проверява сигнали относно декларациите за несъвместимост на лицата, заемащи публични длъжности, и при установяването на такава сезира съответния орган по избора или назначаването с оглед предприемането на съответните действия¹⁴;
- има възможност да обжалва прокурорските постановления, с които се отказва образуването на досъдебно производство, както и тези за прекратяване на наказателно производство, образувано за определени престъпления по Наказателния кодекс (НК)¹⁵, извършени от лицата, заемащи публични длъжности според смисъла на ЗПК;¹⁶
- приема правила и организира провеждането на проверките за почтеност на служителите на КПК;
- утвърждава образците на декларацията за имущество и интереси, която са длъжни да подават лицата, заемащи публични длъжности, както и на тази за промяна в декларираните

¹² Лицата, заемащи публични длъжности по смисъла на ЗПК, са конкретно и изчерпателно регламентирани в разпоредбата на чл. 6, ал. 1, т. 1 – т. 52 от ЗПК.

¹³ Според разпоредбата на чл. 13, ал. 3 от ЗПК, решенията на КПК, с които се установява наличието на конфликт на интереси на лица, заемащи публични длъжности, както и постановените съдебни решения по тяхното обжалване, биват публикувани на интернет страницата на Комисията при спазване на изискванията за защита на личните данни и на ЗЗКИ.

¹⁴ Решение № 10 от 19.04.2024 г. на КПК по сигнал № 86/2024 г. във връзка с чл. 13, ал. 1, т. 8 от ЗПК.

¹⁵ Обнародван в ДВ, бр. 26 от 2.04.1968 г., в сила от 1.05.1968 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 42 от 14.05.2024 г.

¹⁶ Обжалването на отказа на прокурора да образува досъдебно производство по искане на КПК се осъществява по реда на чл. 213б от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) – обнародван в ДВ, бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 39 от 1.05.2024 г. В тези случаи се изпраща препис от постановлението за отказ на Комисията, която може да го обжалва пред съответния първоинстанционен съд в 14-дневен срок от получаването на преписа. Прекратяването на наказателното производство от прокурора се осъществява в случаите и по реда на чл. 243 от НПК.

там обстоятелства в частта за интересите и за произхода на средствата при предсрочно погасяване на задължения и кредити;

- създава и поддържа единна система за електронни декларации;
- контролира и отговаря за изпълнението на бюджета;
- осъществява сътрудничеството с чуждестранни и международни институции;
- упражнява всички други правомощия, предвидени в закон.

Решенията на КПК се приемат с мнозинство повече от 1/2 от всички присъстващи членове, освен решението за назначаване на директор на СДПК, което трябва да се приема единодушно. Когато член на Комисията заявява позиция „против“ приемането на дадено решение, той следва да се мотивира, като в мотивите задължително се посочват фактите и доказателствата, въз основа на които те са установени, както и направените правни изводи.

КПК би могла да приеме решение, с което да разпредели организацията на дейността по отделни ресори между отделни нейни членове.

За всяко от заседанията на Комисията се води протокол.

Съгласно разпоредбата на чл. 7, ал. 4 от ЗПК, дейността на Комисията се подпомага от администрация, чиито основни принципи и организация се регламентират от Кодекса на труда (КТ)¹⁷ и Закона за държавния служител (ЗДС)¹⁸, доколкото не е предвидено друго в ЗПК¹⁹.

Превенция на корупцията

Дейността на Комисията се обособява в две основни групи – с оперативни и с аналитични функции, които определят следните главни направления:

- превенция на корупцията;
- установяването на конфликт на интереси и
- работа, свързана с противодействието на корупцията.

Като едно от главните правомощия на Комисията, осъществяването на държавната политика по превенция на корупцията е регламентирано в разпоредбите на специална Глава четвърта от ЗПК, където са установени следните нейни служебни задължения:

- събиране, обобщаване и анализ на информацията относно националните антикорупционни политики и мерки²⁰;
- извършване на анализи, разработване и предлагане на мерки за превенция и противодействие на корупцията и координиране на тяхното прилагане, включително и по сектори,

¹⁷ Обнародван в ДВ, бр. 26 от 1.04.1986 г. и бр. 27 от 4.04.1986 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 70 от 20.08.2024 г., в сила от датата, определена в Решение на СЕС за приемането на еврото от РБ, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от ДФЕС, и РЕСЕ, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от ДФЕС. Приложим е и относно техническите и помощните длъжности, според разпоредбата на чл. 16, ал. 3 от ЗПК.

¹⁸ Обнародван в ДВ, бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 28.08.1999 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 85 от 10.10.2023 г., в сила от 1.06.2026 г.

Относим е и към ръководните и експертни длъжности в администрацията по чл. 16, ал. 3 от ЗПК.

¹⁹ Съгласно разпоредбата на чл. 18, ал. 2 от ЗПК специфичните изисквания за постъпване на държавна служба по Глава втора „Комисия за противодействие на корупцията“ се определят със специална наредба, приета от Комисията.

²⁰ Доклад за извършен анализ на антикорупционни планове за 2024 г. на първостепенни и второстепенни разпоредители с бюджет. *КПК/дирекция „Превенция на корупцията“ 2024* [онлайн] [прегледан на 5.05.2025]. Достъпен на: <https://www.cacbg.bg/bg/prevencija-na-korupcijata/dokumenty>.

както и анализ на корупционния риск на лицата, заемащи публични длъжности.²¹ Изготвените анализи и предложения за антикорупционни мерки се предоставят на компетентните органи, които са длъжни да вземат отношение по тях в едномесечен срок и да информират Комисията за приетите мерки, сроковете за тяхното прилагане, както и за неприетите от тях мерки, включително със съответните мотиви. Компетентните органи са задължени да информират Комисията при въвеждането на съответните антикорупционни мерки и за резултатите от тяхното изпълнение;

- осъществяване на дейност по разпространение на информацията, свързана с противодействието на корупцията, включително антикорупционните политики и мерки²²;

- обучение на инспекторите от Главния инспекторат към МС и от отделните инспекторати;

- предоставяне на становище по стратегическия и годишния план за дейността и по отчета на Главния инспекторат към МС и на отделните инспекторати.

С оглед на изпълнението на посочените по-горе задължения КПК извършва дейността по:

- събиране и обобщаване на информация и поддържане на бази данни за изпълнението на антикорупционните политики и мерки;

- наблюдаване и периодична оценка на приложението на антикорупционните мерки, включително и по сектори;

- събиране и обобщаване на добри практики;

- анализ и предоставяне на информация на националните, европейските и международните антикорупционни институции и организации.

По време на осъществяване на своята дейност, свързана с превенцията на корупцията, КПК взаимодейства с други държавни органи, органи на местното самоуправление, неправителствени организации, представители на бизнеса, както и с международни организации.

По отношение на защитата на лицата, които подават сигнали за корупция и/или конфликт на интереси, Комисията си взаимодейства с Комисията за защита на личните данни (КЗЛД) – чл. 44 до чл. 48 от ЗПК.

Председателят на КПК е първостепенен разпоредител с бюджетни средства и:

- представлява Комисията;

- насрочва и ръководи нейните заседания;

²¹ Съгласно разпоредбата на чл. 46, ал. 1 от ЗПК за изпълнение на тези свои задължения Комисията осъществява следните дейности:

- идентифицира и анализира рискови зони за корупция;

- разработва мерки с антикорупционна насоченост и методически подпомага тяхното прилагане, след което извършва последващ анализ на въздействието по отношение на приложените мерки;

- изгражда методологии за оценка на корупционния риск, етични стандарти за поведение, системи за проверка на почтеността и оказва съдействие за тяхното прилагане;

- разработва предложения за изменения в законодателството, свързано с антикорупционна насоченост;

- съгласува всеки законопроект, който е изготвен от органите на изпълнителната власт, относно наличие на корупционен риск, както и извършва последващ анализ относно въздействието на съответния закон.

²² Във връзка с изпълнението на това задължение на Комисията разпоредбата на чл. 47 от ЗПК постановява следните нейни дейности:

- организиране на провеждането на обучения, семинари и информационни кампании с антикорупционна насоченост;

- предоставяне на становища по искания на заинтересовани лица относно приложението на закона във връзка с превенцията на корупцията;

- организиране на проучвания и анализи на общественото мнение, както и предприемането и на други подходящи действия.

- издава наказателни постановления за извършени нарушения по ЗПК;
- изпълнява и други функции, например предвидените в разпоредбите на чл. 19, ал. 7; чл. 68; чл. 120, ал. 1; § 5, ал. 2 в Преходните и Заключителни разпоредби (ПЗР) от ЗПК.

Когато председателят отсъства, неговите функции се изпълняват от друг член на Комисията, който е определен от него (чл. 8, ал. 6; чл. 14, ал. 1 и 2 от ЗПК).

Съставът на КПК е следният:

- специализирана дирекция „Противодействие на корупцията“;
- специализирана администрация, включваща следните три дирекции: „Превенция на корупцията“; „Публичен регистър“ и „Конфликт на интереси“;
- обща администрация, съставена от: дирекция „Административноправно и информационно обслужване“; дирекция „Финансово-стопански дейности и управление на собствеността“ и инспекторат.

По решение на Комисията при необходимост биха могли да бъдат създавани и други самостоятелни дирекции и отдели, чиито функции, състав и структура се уреждат в Устройствения правилник на КПК.²³

Функциите в СДПК, специализираната и общата администрация се извършват от следните служители:

- инспектори, осъществяващи оперативно-издирвателна дейност и разследващи инспектори, чийто статут се урежда със ЗПК;
- държавни служители по смисъла на ЗДС;
- служители, работещи по трудово правоотношение, чийто статут се определя от условията и по реда на КТ.

Степените на длъжностите, съобразно изпълняваните функции, притежаваната квалификация и професионален опит на посочените по-горе инспектори с оперативно-издирвателна дейност, разследващи инспектори и държавни служители, както и редът за възникване, изменение и прекратяване на тяхното служебно правоотношение се уреждат с Устройствения правилник на КПК.

Лицата, работещи в Комисията, нямат право да извършват несъвместима със службата им дейност. На длъжности, относно които се изисква разрешение за достъп до класифицирана информация, се назначават само лица, получили съответното разрешение (чл. 15, ал. 1 – ал. 6; чл. 18, ал. 3; чл. 20 от ЗПК).

Като директор на СДПК се назначава пълнолетно лице, което:

- има висше юридическо образование;
- придобило е юридическа правоспособност;
- има минимум десет години юридически или стаж в службите за сигурност и обществен ред;
- отговаря на същите изисквания за заемане на длъжността „Член на Комисията“, както и за неговата несъвместимост – по чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от ЗПК.

Деятелността на директора бива подпомагана от двама заместник-директори, които трябва да отговарят на същите, посочени по-горе изисквания (чл. 16, ал. 1 от ЗПК).

За инспектори с оперативно-издирвателна дейност и разследващи инспектори в СДПК се назначават лица, които отговарят на същите изисквания, поставени в разпоредбите на

²³ С този устройствен правилник се определят: съставът, структурата, правата и задълженията на СДПК и на дирекциите в специализираната, общата администрация, включително инспекторатът и другите самостоятелни дирекции и отдели, създадени по силата на чл. 15, ал. 2 от ЗПК; условията и редът, по които се осъществява обучението, квалификацията, професионалната подготовка, атестирането на инспекторите с оперативно-издирвателна дейност и на разследващите инспектори и т.н. Правилникът се приема от КПК и се обнародва в „Държавен вестник“ (ДВ) – чл. 37, ал. 1 и ал. 2 от ЗПК.

чл. 10, ал. 1 – ал. 3 от ЗПК, т.е. относимите към избора за членове на Комисията, както и към тяхната несъвместимост. Те трябва да отговарят и на следните условия:

- да бъдат дееспособни български граждани, които нямат друго гражданство;
- да са придобили висше образование;
- да не са привлечени като обвиняеми или подсъдими за умишлено престъпление от общ характер;
- да нямат наложено дисциплинарно наказание „Уволнение“;
- да отговарят на общите и специфични изисквания относно заемането на длъжността.

Инспекторите с оперативно-издирвателна дейност и разследващите инспектори не могат да извършват дейност, несъвместима със службата им. Освен в хипотезите по чл. 10, ал. 3 тяхната несъвместимост е налице и когато се намират в непосредствена йерархическа връзка на ръководство и контрол със съпруг/а; с лице, с което се намират във фактическо съжителство; с роднина по права линия – без ограничения и по сребрена линия – до четвърта степен включително или по сватовство – до четвърта степен включително.

В случай че не са получили професионалната си подготовка, те задължително преминават първоначална такава (чл. 21, ал. 1 и 2; чл. 22, ал. 1 и 2 от ЗПК).

При първоначалното назначаване на инспектор, осъществяващ оперативно-издирвателна дейност, и разследващ инспектор започва да тече едногодишен срок за изпитване, считано от датата на встъпване в длъжност. Срокът не тече по време на ползването на законоустановен отпуск или когато служителят преминава първоначалната си професионална подготовка. Служителите се атестират посредством оценка на изпълнението на длъжността – поставя се по система от критерии, чрез които се оценяват постигането на предварително съгласувани цели, степента на изпълнение на задълженията и професионалните компетентности на служителите (18, ал. 1, ал. 4 и 5; чл. 23, ал. 1 и 2 от ЗПК).

Според допълнителните условия, изискуеми относно длъжността „Разследващ инспектор“ към Комисията, лицето трябва да има и висше юридическо образование, придобита юридическа правоспособност и минимум пет години юридически или стаж в органите и службите за сигурност и обществен ред (чл. 16, ал. 2 от ЗПК).

Освен посочените по-горе ограничения, разследващите инспектори към Комисията не могат и да:

- бъдат еднолични търговци; неограничено отговорни съдружници в търговски дружества; управители; търговски пълномощници; търговски представители; прокуристи; търговски посредници; ликвидатори или синдици; членове на органи на управление или контрол на търговски дружества или кооперации;
- сключват допълнителни трудови договори, освен като сътрудници в научни институти и преподаватели в учебни заведения;
- бъдат членове на управителен или контролен орган на политическа партия.

При назначаване разследващите инспектори подписват декларация за политически неутралитет.

Когато се установи несъвместимост с някое от посочените по-горе изисквания, е налице основание за прекратяване правоотношението на съответния разследващ инспектор с Комисията (чл. 19, ал. 1, ал. 2 и 11 от ЗПК).²⁴

²⁴ Съгласно чл. 29 от ЗПК за прекратяване на служебното правоотношение на инспектор, осъществяващ оперативно-издирвателна дейност, и разследващ инспектор се прилагат съответно разпоредбите на чл. 110 – чл. 116 от Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ (ЗДАНС) – обнародван в ДВ, бр. 109 от 20.12.2007 г., в сила от 1.01.2008 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 70 от 20.08.2024 г., в сила от датата, определена в РСЕС за приемането на еврото от РБ, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от ДФЕС и РСЕС, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от ДФЕС.

Общият контрол върху дейността на КПК се осъществява от НС. На всяко шестмесечие Комисията представя доклад за своята дейност пред постоянната комисия на НС, отговаряща за противодействието на корупцията, която може да проведе изслушване на нейния председател и членовете ѝ. Те са длъжни при покана да се явят в НС и да предоставят исканата информация.

Освен от НС контролът върху дейността на Комисията, свързана с противодействието на корупцията чрез разкриване и разследване на корупционни деяния, извършени от лица, заемщи публични длъжности – по Глава девета от ЗПК, се осъществява и от Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства (НБКРС), както и от съответната постоянна комисия на НС, при условията и по реда на Закона за специалните разузнавателни средства (ЗРС)²⁵.

КПК представя на НС ежегоден доклад за дейността си до 31 март всяка календарна година. В този срок докладът на Комисията се предоставя и на Президента на РБ, и на МС и се публикува на интернет страницата на КПК.

Информацията, станала известна на членовете на Комисията, както и на всички останали служители при или по повод изпълнение на служебните им задължения, при проверки, досъдебни производства, производства за конфликт на интереси, в т.ч. и всяка друга дейност, представлява класифицирана информация по смисъла на ЗЗКИ.

Членовете, както и всички останали служители на Комисията подписват следните видове декларации:

- при встъпването си в длъжност подписват декларация, че няма да разгласяват информация, станала им известна при или по повод изпълнение на задълженията им след тяхното освобождаване;

- по всеки конкретен повод подписват декларации за частни интереси (чл. 31, ал. 1 – 3; чл. 32, ал. 1 и 2; чл. 33, ал. 1 – 3 от ЗПК).

Библиография

Доклад за извършен анализ на антикорупционни планове за 2024 г. на първостепенни и второстепенни разпоредители с бюджет. *КПК/ дирекция „Превенция на корупцията“ 2024* [онлайн] [прегледан на 5.05.2025]. Достъпен на: <https://www.cacbg.bg/bg/prevencija-na-korupcijata/dokumenti>.

Закон за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗОНПИ), обн. ДВ, бр. 7 от 19.01.2018 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 41 от 10.05.2024 г., в сила от 10.05.2024 г.

Закон за противодействие на корупцията (ЗПК), обн. ДВ, бр. 84 от 6.10.2023 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 13 от 13.02.2024 г., в сила от 13.02.2024 г.

Наказателен кодекс (НК), обн. ДВ, бр. 26 от 2.04.1968 г., в сила от 1.05.1968 г., последно изм. и доп. ДВ, бр. 42 от 14.05.2024 г.

Наказателно-процесуален кодекс (НПК), обн. ДВ, бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 39 от 1.05.2024 г.

Недялкова, Е. (2024). Нормативна основа на противодействието срещу корупцията и отнемането на незаконно придобито имущество. *Юридическо списание на НБУ* [онлайн], бр. 1, 65–75 [прегледан на 5.05.2025]. Достъпен на: <https://law.nbu.bg/bg/juridichesko-spisanie-na-nov-bylgarski-universitet>.

Решение № 10 от 19.04.2024 г. на КПК по сигнал № 86/2024 г.

²⁵ Обнародван в ДВ, бр. 95 от 21.10.1997 г.; последно изм. и доп. ДВ, бр. 84 от 6.10.2023 г., в сила от 6.10.2023 г.

CONSTITUTION, ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND STATUTORY POWERS OF THE COMMISSION FOR COUNTERACTING CORRUPTION

Elena Nedyalkova²⁶

Abstract: This article explores the statutory framework regulating the constitution, organizational structure, and legal competencies of the Commission for Counteracting Corruption. It further analyzes the procedure

for nomination, admissibility assessment, and election of the Commission's members by the National Assembly.

Keywords: Commission for Counteracting Corruption, corruption

²⁶ Chief Assist. Prof., Ph.D., Law Department of New Bulgarian University; e-mail: enedialkova@nbu.bg.